

Hvorfor udøver hovedsageligt mænd seksuel chikane?

Og er de altid klar over at de udøver seksuel chikane?

Kenneth Reinicke, lektor, ph.d

Roskilde Universitet

Hvad karakteriserer forskningen

- Litteraturen om seksuel chikane har i vid udstrækning undgået at fokusere på hovedpersonen, nemlig den person (oftest en mand), der udøver den seksuelle chikane.
- Der eksisterer dog noget litteratur om den komplekse natur, som omgiver den mandlige udøver af seksuel chikane med hensyn til *motiver, karakteristika og adfærd*.
- Nogle forskere har fokuseret på typer af seksuelt chikanerende mænd, andre har fokuseret på enkelttæk.

Sociodemografiske forhold

- Ligesom med vold og sexkøb er det sikreste, man kan sige om en person, der udøver seksuel chikane, at det med stor sandsynlighed er en mand.
- Svært at sige noget om krænkerens ægteskabelige status, alder og uddannelsesniveau.
- Nogle studier påpeger, at manden, som udøver seksuel chikane, er tilbøjelig til at være gift, ældre og højere uddannet end ofret, ligesom vedkommende ofte befinder sig i en højere hierarkisk position (Pina m.fl. 2009).
- Andre studier har betvivlet det hierarkiske aspekt og fremhævet, at seksuel chikane også udøves af underordnede, men især blandt ligemænd.
- Mænd, som udøver seksuel chikane, findes i alle sociale lag, på alle forskellige beskæftigelsesområder og i alle aldersgrupper.

Hvad handler "mænd og seksuel chikane" egentligt om?

- "Bad" mænd eller "Mad" mænd
- Er det et samfundsmæssigt problem eller terapeutisk problem?
- Handler det om syge sindsforvirrede mænd eller er det "normale" mænd som ønsker at opretholde magt og kontrol
- Faremoment: at psykologisere nogle grundlæggende sociale og kønsrelaterede problemer

Hvorfor er seksuel chikane svær at bekæmpe:

- Seksuel chikane, har været acceptabelt for mænd at udøve og tabuiseret for kvinder at konfrontere
- Bliver ikke på samme måde som vold og voldtægt opfattet som socialt problem
- Sexchikane ses oftere som et irritationsmoment - men ikke som et fænomen, der berettiger, at man snakker om magtrelationer
- Drengerøvs kultur der bare skal ignoreres
- Tendens til at overføre skyld og skam på ofret

Typologier af mænd som udøver seksuel chikane

- **Hardcore** (opsøgende, chikanerer på direkte facon med det formål et intimidere og kontrollere ofret, stopper ikke når de bliver konfronteret med deres handlinger)
- **Opportunist** (søger ikke så aktivt ofre, benytter lejligheden hvis den byder sig, mere inkonsistent chikanemønster)
- **Ubevidste** (chikane vævet ind i forsøg på at skabe følelsesmæssig/romantisk relation. Nogle gange måske mere klodsmajor end krænker)

Samfundsmæssige forklaringer på seksuel chikane

- Ingen enkelt forklaring kan beskrive hvorfor seksuel chikane forekommer
- Socio-kulturelle: logisk konsekvens af allerede eksisterende kønsulighed – symptom på patriarkalsk samfund – sexismen som fundament for vores samfund - siger derfor noget om mænds generelle følelse af *berettigelse*
- Organisatorisk: hierarkiske relationer, autoritetsforhold, magtulighed, kollegiale relationer, arbejdsklima, anti-sexisme politikker, klageprocedurer

Hvilke mænd udøver seksuel chikane

- Samfundsmæssige og kulturelle forklaringer ikke fyldestgørende – de fleste mænd udøver ikke seksuel chikane (ikke normativ adfærd)
- Tilbøjelighedsstudier:
- (1) personlige faktorer (2) situationsfaktorer
- Mænd med hang til grænseoverskridende adfærd i en kontekst som accepterer eller ligefrem opmuntrer til handlingen
- Vigtig skillelinje mellem, hvad der motiverer mænd individuelt, og hvad mænd potentielt set kan finde på at gøre i grupper.
- Når mænd i grupper udøver seksuel chikane, fremstår social bonding som et væsentligt element

Hvilken slags analyse bør man sætte i værk?

- Skal man angribe problemstillingen strukturelt, eller handler det “bare” om, at nogle enkelte mænd skal have korrigeret deres adfærd?
- *Der er ofte en sammenhæng mellem traditionelle maskulinitetsattituder og udøvelsen af seksuel chikane*
- *Det er ikke ”syge” mænd der udøver seksuel chikane*
- Vigtigt ikke kun at tale om enkeltindivider, men derimod fokusere på den kultur, som fordrer krænkelse

Er mænd socialiseret til at krænke?

- Seksuel chikane rodfastet i kulturelt anerkendte forestillinger om maskulinitet
- Aggressive og konkurrenceprægede erobrings- og chikanestrategier
- Mænds performance er tiltænkt at skulle observeres og bekræftes af andre mænd (homosocialitet)
- Føler ikke at de skal afkode om kvinder har lyst til at blive talt til
- Seksuel chikane behøver ikke blive opfattet som *afvigende* adfærd

Mænds følelse af berettigelse

- Mange mænd føler sig berettiget til at kommentere og stille spørgsmål til kvinders kroppe
- Humor vigtig forsvarsstrategi
- ”jeg ville jo bare være sjov” ”friske komplimenter”
- Der står et kulturelt legitimeringsapparat parat til at gøre denne opførsel acceptabel og socialt genkendelig

Hvad opfordres mænd til at gøre?

- Flood (2019) påpeger, at #MeToo-bevægelsen konkret opfordrede mænd til at forandre sig på tre områder.
- For det *første* skulle mænd lytte til kvinder og forstå, at mænds vold og seksuelle chikane mod kvinder er udbredt, alvorlig og forkert.
- For det *andet* skulle mænd reflektere over og ændre deres egen adfærd og forhold til kvinder.
- For det *tredje* skulle mænd bidrage til social forandring, både ved at udfordre andre mænd og ved at bidrage til at ændre på de systemiske og kønsmæssige uligheder, der danner grundlaget for seksuel chikane.

Hvordan har mænd det med #METOO-BEVÆGELSEN?

- Det er svært at finde ud af, hvordan mænd egentlig har det med #MeToo-bevægelsen, og hvordan mænd forholder sig til samfundets stigende afstandtagen fra krænkende mænd
- (a) aktivt engagement i bekæmpelse af seksuel chikane
- (b) indigneret resistens
- (c) fjendtlig antifeministisk reaktion (afsporing eller latterliggørelse, mænds retsstilling) (Pettyjohn et al. 2018)

Kvinder udøver også seksuel chikane

- Bates (2014) hævder, at der er tre faktorer, som adskiller og gør mænds og kvinders oplevelser med seksuel chikane forskellige: hyppigheden, alvorligheden og konteksten.
- Når mænd udsættes for seksuel chikane, er det typisk via kommentarer til deres udseende og uønsket seksuel opmærksomhed.
- MEN det er mere uventet, når en mand udsættes for seksuel chikane, hvilket kan have en mere stigmatiserende effekt på manden. I forlængelse heraf viser forskning, at mænd er mindre tilbøjelige til at fortælle andre om det, hvis de er udsat for seksuel chikane, ligesom de er mindre tilbøjelige til at søge hjælp.
- De fleste mænd chikaneres af andre mænd
- Vigtigt at forstå kontinuum af vold, voldtægt, seksuel chikane